

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:9

Onder redactie van Prof. Dr. K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr. H. A. van Andel, Solo; Dr. R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr. Henry Beets, Grand Rapids; Dr. H. Bergema, Karoëni; Dr. F. A. den Boeft, Rotterdam; Dr. E. T. v. d. Born, Heemstede; Mr. A. Bouman, Rotterdam; Ir. B. ter Brugge, Almelo; Dr. K. J. Cremer, Kampen; Mevr. W. Cremer-de Vries, Kampen; Dr. R. J. Dam, Kampen; Dr. A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr. D. v. Dijk, Groningen; Drs. D. J. Galle, Kampen; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Mijdrecht; Dr. J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr. J. van Herksen, Ermelo; Dr. B. Holwerda, Amersfoort; A. Janse, Biggekerke; Dr. P. Jasperse, Leiden; Dr. G. Keizer, De Steeg; Dr. B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr. J. L. Koole, Vreeland; Dr. E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr. J. v. d. Linden, Poerworedjo; Dr. S. O. Los, 's-Gravenhage; Mevr. C. E. Th. Luijkenaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr. H. Mulder, Deventer; Dr. A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr. G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr. R. Schippers, Wanswert; Dr. J. Smelik, 's-Gravenhage; Dr. H. Smilde, Groningen; Drs. H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr. N. Streefkerk, Wollega; D. Stroo, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr. C. van Til, Philadelphia Pa.; Dr. C. Veenhof, Haarlem; Drs. M. B. v. 't Veer, Groningen; Dr. J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr. M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr. F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. H. J. Westerink, Leiden; Dr. D. K. Wielenga, Capelle a. d. IJssel; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Dr. S. U. Zuidema, Solo.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr. K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V., Goes.
Telefoon No. 58. — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 7.50 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f 0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Het Nieuw-Testamentische beloftebegrip, III. — Uit de Schrift: De Souvereiniteit van Gods genade, Richt. 13: 5. — Kerkelijk leven: „Het verbond Gods“, IV. Meewerken aan den vrede. De scheuring in Amerika, XI. Hulp opleiding predikant Argentinië. De kleine Catechismus van Zacharias Ursinus, VIII. — Even parkeer: Een kerkgang met bezwaren. — Uit het politieke en sociale leven: Christendom en economie, I. — Het boek van de week: Verworpen Christendom, II. — Uit de buitenl. kerken: Een Amerik. synode in zitting, III. — Stemmen uit onze kerken: Eenige kanttekeningen bij het Rapport inzake tucht over doopleden, II. — Persschouw. — Kerknieuws. — Bijlage: Heidelb. Catechismus, Bz. 185—192.

HOOFDARTIKEL

Het Nieuw-Testamentische beloftebegrip. 1)

III.

Ja, het leven is gezien en de wereld is door den Menschenzoon in bezit genomen — maar de dood is ook gebleven, en de overste dezer aïoon, dezer wereld, regeert met ijzeren scepter het heelal.

De kerk is een kerk onder het kruis, en de naam van Jezus Christus wordt gevloekt in de wereld die van Hem is.

Ja, als wij gaan zien wat zichtbaar is, en hooren gaan wat er te hooren valt in deze wereld, dan heerscht de dood.

Maar hier geldt wat Calvijn eens schreef: „wederom om te kennen te geven dat de beloofde dingen tot op den laatsten dag toe, op welken de boeken zullen geopend worden, te hoog zijn, dan dat ze door onze bevalling begrepen, of met de oogen gezien, of met de handen getast zouden kunnen worden, en dat ze ondertusschen door ons niet anders bezeten worden, dan wanneer wij het gausche begrip van ons verstand te buiten gaan, en onze scherpsinnigheid uitstrekken boven alles wat in de wereld is, heeft hij (d.i. de Hebreënschrijver) aan de definitie van het geloof toegevoegd, dat deze onbekommerdheid van bezit betreft dingen die in hoop gelegen zijn.“ (Sizoo, II, p. 66).

Na Paschen en Pinksteren is de zegening van Abraham tot de wereld gekomen. Het eeuwige leven is gezien en geloofd in deze wereld. De Heilige Geest is uitgestort als onderpand van de eeuwige erfenis, die ten volle geopenbaard zal worden in de voleinding dezer eeuw — maar tusschen Paschen en het laatste der dagen, tusschen den middag en den avond van den dag des Heeren, liggen de dagen en jaren van de nieuwe, van de laatste phase van het verbond des Heeren.

En zoolang het punt des tijds waarheen nu alle jaren dringen, niet gekomen is, heeft de mensch te gelooven in de belofte en te hopen op den nieuwen hemel en de nieuwe aarde. Hij heeft ook nu van de belofte te leven. Deze belofte komt tot hem als een belofte des verbonds, evenals tot Abraham. Maar het verbond is nu nieuw geworden, het is een beter verbond. D.w.z. de hemelsche, geestelijke krachten, die in principe in het verbond met Abraham lagen besloten, zijn nu losgemaakt. Christus heeft het „het is volbracht“ uitgesproken en toen is de oude diatheke vergaan en is de nieuwe ingeluid en ten bewijze dat hemelsche krachten zijn losgemaakt, hebben dooden levend in Jeruzalem gewandeld.

De belofte van het eeuwige leven wordt geschonken in het nieuwe verbond, d.w.z. in de door Christus' dood en opstanding nieuw geworden gemeenschap van God en mensch. In het

offer van Golgotha zijn God en mensch verzoend en wil God met menschen kinderen gemeenschap stichten. God richtte daartoe in den morgen van Zijn ééne dag met den mensch Zijn verbond op en dat Hij juist dezen vorm voor gemeenschaps-oefening met menschen koos, is Zijn soeverein welbehagen en Zijn vrije genade. In dat verbond nu, dat verdrag van God en mensch is de belofte vastgelegd als verzekering en bevestiging van de verbonden en van de pachten, zooals één der oude belijdenisschriften zegt. (De Erlauthaler, pag. 271 aant. 34 van Müller). Dat wil dus zeggen, dat God de belofte van het eeuwige leven gegeven heeft als extra-verzekering dat Hij waarachtige gemeenschap met den mensch wil stichten. Maar tevens is met deze belofte gegeven dat deze gemeenschap nog niet gemeenschap is. In het eeuwige leven ja, dan zal die gemeenschap haar hoogste maat en heerlijkheid bereikt hebben. Maar nu in dit doods-leven is het een belóofde gemeenschap, die echter in geloof, dat het eeuwige leven al grijpt in den tijd, reeds nu in beginsel gevonden wordt. („Wie in den Zoon geloofd, die heeft het eeuwige leven“). God geeft dus van Zijn kant de belofte als verzekering van 't gemeenschaps-pact. Wij van onzen kant hebben die gelofte te gelooven en in ons leven van onze booze werken te vieren en zoo den eeuwigen sabbath in dit leven te doen aanvangen. Dat is het tweede deel van het verbond. Waarachtige gemeenschap is nooit alleen eenzijdig, werkt zich steeds naar twee kanten uit. „Maar die den Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem.“ Het leven wordt alleen gezien in het geloof, d.w.z. in het vast vertrouwen dat God Zijn belofte zal vervullen, de gemeenschap eeuwig zal vastzetten, maar wie deze belofte niet geloofd, verijdelt de belofte in ongeloof. Dat is ook geen wonder. Want aan wie zal God zijn beloften vervullen? Immers alleen aan hen, die van Christus, den Middelaar des verbonds, zijn. Met Hem als tweede Adam, als Hoofd van een nieuw menschengeslacht, heeft God Zijn pachten gesloten, omdat Hij het groote gehoorzaamheidswerk verricht heeft, dat God van den beginne van den mensch gevraagd heeft.

Geloof aan de beloften des verbonds sluit dus in de justitie, d.w.z. de vergeving der zonden, de toerekening van Christus' gerechtigheid en ingang in het eeuwige leven. Zoodra ik geloof in de belofte, wordt mij krachtens Gods verbondsstatuut de gerechtigheid van Christus, d.w.z. het groote gehoorzaamheidswerk van Christus toegerekend als het mijne, ben ik dus in Christus gerechtvaardigd voor God en ontvang ik krachtens de belofte, hier en nu, in den tijd, het recht op het eeuwige leven. Terecht is dan ook gezegd, dat tusschen uitverkiezing en wedergeboorte het kruis der verzoening, de belofte des evangelies staat opgericht (Van der Zanden, Vox Theologica, IX, p. 81).

Deze belofte des verbonds komt nu na Pinksteren allen menschen toe, ook den heidenen, en in zooverre kan gezegd, dat het verbond geen grenzen heeft. Het zoekt alle menschen, ja God vertraagt de beloften niet, opdat allen tot bekeering komen. Het leven is voor allen, die in den dood liggen.

God is genadiger dan wij denken of ooit zouden durven hopen. Dat een nieuwe hemel en een nieuwe aarde opgericht zullen worden, is door menschen die in deze aarde maar al te zeer hun blijvend goed zoeken, niet te gelooven. Daarom heeft God in de sacramenten de beloften ons wel zeer realistisch willen voorstellen. Het is de belofte, die in de sacramenten voorgesteld wordt. Deze mogen daarom ook nooit van hun eschatologische zin ontdaan worden. Zowel doop als avondmaal, ze zijn niet blijvend, evenmin als de belofte blijvend is, maar ze wijzen heen steeds

weer, onafgebroken, naar de vervulling die hen voor goed overbodig zal maken.

De doop, de ondergang in het water — daarin is de dood, o' zeker — wij zijn met Christus begraven door den doop in den dood — maar het is ook een opgang uit het water — wij zijn met Hem opgestaan tot een nieuw, een onvergankelijk leven. De doop gaat zonder bloedstorting — hij is geen besnijdenis meer, het bloed is vergoten, maar toch brengt ze ons steeds weer dat bloed in gedachtenis. Daar komen we nooit meer onder uit. Het ging door lijden tot heerlijkheid. Hier beseffen we het pas goed: het was Gods vrije genade die ons de belofte schonk, God baande den weg tot verlossing, wij gelooven Hem in dit Zijn doen, maar het is ook het kruis over ons gevloekte leven. God stortte Zijn bloed voor onze zonden, maar het is dan ook door lijden tot heerlijkheid. De opstanding heeft den tweeden Adam gekroond met eer en heerlijkheid en eeuwig siert de gloriekroon het hoofd van Davids grooten Zoon. Wij zijn opgestaan tot een nieuw leven — maar in hope en daarom roept ook iedere doopsbediening om het aanlichten van de opstanding aller dingen.

Niet minder eschatologisch is het heilig avondmaal. Ja zelfs is de eschatologische gedachte daarin nog verdiept. Bij het eten van het brood en het drinken van den wijn wordt het tweevoudig herhaald: doe dat tot mijne gedachtenis. Schijnbaar heeft het heilig avondmaal dus meer terugwijzende dan vooruitwijzende betekenis. Maar toch is dat niet zoo. Want Paulus voegt er nog aan toe: „zoo dikwijls als gij dit brood zult eten, en dezen drinkbeker zult drinken, zoo verkondigt den dood des Heeren, totdat Hij komt.“

Elke avondmaalsviering is een uitroepen, een publieke verkondiging van het evangelie van den kruisdood van Hem, die voor der menschen zonde stierf, maar 't is ook een uitroepen, een publieke verkondiging van de epaggelia, de belofte. Zie, Ik kom om alle dingen nieuw te maken. Elke avondmaalsbediening spant zoo de aandacht der geloovigen, spant hun geloof op Hem, die gansch alleen, onthloot van alle tafelgemeenschap stierf aan het hout, maar het richt ook het geloof op Hem, die alle tafelgemeenschappen, die nu in de wijde wereld aangericht worden, zal vereenigen tot de eene voltooide tafelgemeenschap, die aangericht wordt op de bruiloft des Lams.

Evangelie en belofte, ze zijn niet te scheiden. Elke woordbediening, elk sacrament bindt ze samen, roept ze beide uit in deze wereld. Het heil is verworven, het leven is gezien — het heil zal komen, het leven wordt geschonken. Beide worden in het geloof gegrepen. En dat geloof nu maakt al onze dagen eschatologisch.

Want nu weten we, dat aan ons werk en ons geloof gebonden is het punt des tijds. Christus verscherpt de uiterste crisis. Die vuil is, dat hij nog vuil worde, en die rechtvaardig is, dat hij nog rechtvaardig worde. Laat niemand meer zeggen: ons handelen komt er dus niet meer op aan, neen, het komt er alles op aan, want de belofte zal vervuld worden, maar alleen aan de getrouwe werkers in den wijngaard.

Laten we nu ook ons werk meer zoo gaan zien en niet alleen ons werk maar ook ons rusten. Dan komt daarin perspectief. Dan komt in dat alles het onbewegelijk koninkrijk dat de verandering der bewegelijke dingen zal teniet doen. Wij werken en wij rusten in het geloof, dat al deze dingen medewerken ten goede, dat is, dat in al deze dingen is een heendringen van onzen Heere Jezus Christus naar het punt des tijds.

En nu tenslotte: wij hebben gesproken van Gods belofte aan Abraham en van het groote werk van onzen Heere Jezus Christus en van het eschatologisch moment dat er in die belofte is, die ook door ons geloofd wil worden. Laten we nu terugkeeren

1) Leximagehouden op 't XV-de Lustrum van F. Q. I.

tot het begin, den aanvang van Gods werken in schepping en herschepping beide.

God had ook Adam de belofte gegeven. De belofte van het eeuwige leven. Het eeuwige leven zou Adam niet geschonken worden als loon op zijn werken maar wel in den weg der werken. Vervulde Adam Gods eisch, zou zou God doen komen het eeuwige leven, de groote volle gemeenschap van Hem met den mensch. Dan zou de mensch in het eeuwige leven zijn eeuwige bestemming gevonden hebben. Adam heeft de belofte niet geloofd en hij heeft niet het gehoorzaamheidswerk gedaan, dat van hem gevraagd werd. Toen is de hoop op het eeuwige leven weggevlucht van deze wereld tot God die het nu alleen nog schenken kon.

Toen heeft God getoond, dat Hij niet liet varen Zijn handen werk. Dat tenslotte de belofte Zijn belofte was en dat Zijn groote werk niet door menselijke zonden gebroken kan worden. God heeft de belofte gehandhaafd omdat God de geschiedenis gehandhaafd heeft. Toen is tussen den nieuwen hemel en de nieuwe aarde, die God oprichten zal, ingeschoven dat machtige drama van den strijd tusschen Christus en Satan, voor, op en na Golgotha tot in den laatste strijd tusschen Christus en den Antichrist. De geschiedenis bleef — dus de belofte bleef. Alleen nu geen vervullen meer van de belofte in den weg der werken, maar nu alleen in den weg des geloofs.

Nu is ook de laatste schijn van roem den mensch ontnomen. Nu is het alles de vrucht van het soevereine welbehagen van den grooten God, die na een geschiedenis vol van de meest immense spanningen, toch het werk Zijner handen niet laat varen, maar de belofte blijft handhaven en in der tijden end de vervulling schenken wil.

Het nieuw Jeruzalem zal komen, de nieuwe hemel en de nieuwe aarde zullen opgericht worden, het eeuwige leven zal eens alles en allen overgieten met een nimmer endenden glans en ons past hier niets dan dit eene:

GODE ZIJ LOF.

R. H. BREMMER.

UIT DE SCHRIFT

De Souvereiniteit van Gods genade.

...dat knechtje zal een Nazireër Gods zijn. Toen kwamen 3000 mannen af uit Juda... en zeiden tot Simson: Wist gij niet, dat de Filistijnen over ons heerschen? waarom hebt gij ons dan dit gedaan? En zij zeiden tot hem: wij zijn afgekomen om u te binden, om u over te geven in de hand der Filistijnen. ...maar de Geest des HEEREN werd vaardig over hem....

Richt. 13:5; 15:11, 12 en 14.

God is volstrekt soverain. Nimmer is Hij in eenig ding van iemand of iets afhankelijk. In Zijn toorn is Hij niet afhankelijk, kan Hij niet afhankelijk zijn van de eerst bedreven zonde van den mensch: Hij formeert den goddelooze tot den dag zijns kwaads.

Ook in Zijn genade is de HEERE soverain: Hij doet Zijn genade, dwars door allen tegenstand, heerschen; in het schenken ervan blijft Hij God, dat is, Hij is niet afhankelijk van de eerst ingetreden bekeering van den mensch, neen Hij voert, hoe de mensch ook is, Zijn genade tot heerschappij.

Alleen in die sovereine genade kunnen wij rusten. Wie haar wil binden aan voorwaarden, waaraan de mensch eerst moet voldoen, voor hij erin rusten kan; wie vraagt: is dit wel bij mij en dat en dat, om daarna, na een bevredigend antwoord, zich op de genade te laten neerzinken; die ziet niet de heerlijke sovereiniteit der genade; die miskent, dat God, ook in Zijn genade, volstrekt onafhankelijk is; die wil den vasten grond niet vinden in God alleen, doch ook nog in zichzelf; en die raakt zoo God kwijt.

Ook als we telkens — bijna als een refrain — in het boek der Richteren lezen: „En de kinderen Israëls deden dat kwaad was in de oogen des HEEREN. Toen ontstak de toorn des HEEREN tegen Israël; en Hij verkocht hen in de hand van... „Toen riepen de kinderen Israëls tot den HEERE, en de HEERE verwekte hun een verlosser,” ook dan blijft Gods genade soverain; want wel wordt eerst 'troepen om uitkomst en daarna pas 's HEEREN genadebetoon vermeld, maar achter dat roepen om uitredding staat al Gods genade, die zich realiseert, juist door de verdrukking en het gebed om verlossing.

Doch veel klaarder openbaart zich de sovereiniteit van Gods genade in de geschiedenis van Simson. Er is een heel groot onderscheid tusschen Simson en de andere richters; met name wat de aanleiding van hun optreden betreft. Die aanleiding — niet de oorzaak — is bij de andere richters steeds, dat het volk in den nood roept tot den HEERE. Maar bij Simson lezen we van zulk een roepen niets. Integendeel, het volk, dat door den HEERE is verlost uit de Egyptische

slavernij, is nu zoo afgestompt, zoo serviel geworden, dat het tot Simson zegt: wist gij niet, dat de Filistijnen over ons heerschen? Daar is toch niets aan te veranderen. Van pleiten op Gods verbondstrouw met verootmoediging over de zonden vinden we niets. Ja, als de HEERE dan toch in Zijn soevereine genade, die niet afhankelijk is van het roepen om verlossing, uitredt, dan wordt die verlossing niet aanvaard, maar wordt de verlosser uitgeleverd aan den vijand.

Om te huiveren: eerst, dat het volk zoo verhard is in de zonde, dat het, zelfs in de verdrukking, niet verlangt naar de vrijheid der kinderen Gods, volkomen den HEERE heeft losgelaten. Dan, als de HEERE toch de vrijheid schenkt, dan willen de mannen van Juda liever slaven der Filistijnen zijn, zonder den HEERE, dan vrije kinderen Gods, met den HEERE. Dus ontdoen ze zich van den verlosser, pogen zich te ontdoen van den HEERE Zelf. Als ze den HEERE maar kwijt zijn, dat is hun lust — zooals de Joden later den grooten Verlosser uitleverden aan den onderdrukker, Pontius Pilatus. Om zichzelf te kunnen handhaven, willen ze God wel prijsgeven.

Maar dan is er toch geen plaats meer voor genade! Dan is 't toch uit! Wonder van ontferming: ook dan blijft Gods genade soverain, is ze van niets afhankelijk: toch schenkt de HEERE uitredding: de Geest des HEEREN wordt vaardig over Simson en met een ezelskinnebakken slaat hij 1000 man! God voert Zijn genade tot heerschappij!

Maar, al is Gods genade volkomen onafhankelijk, zij werkt zich toch uit, niet buiten de menschen om, doch door hun roepen, door hun gelooven heen? Dat roepen en gelooven moet er toch zijn, wel niet als voorwaarde voor Gods genade, echter wel als vrucht ervan. En onthouden ze hier niet geheel?

Er is nog een onderscheid tusschen Simson en de andere richters: de eerste is een Nazireër Gods, een geheel den HEERE toegewijde. Als dan hij 't volk het roepen en gelooven ontbreekt, dan geeft de HEERE het in Simson, die daarin de plaats van het volk inneemt, in zijn geheel naar den HEERE toegekeerd zijn; dan scheidt God Zich in Simson een weg voor Zijn sovereine genade. En daarin werkt al het heil in Christus.

Gij moet in uw ellende roepen. Gij moet gelooven. Maar wat geschiedt dat gebrekkig! Daarop kunt ge niet steunen. Daarop moogt ge niet steunen, want dan was Gods genade niet soverain meer. Neen, ge steunt alleen op Christus, in Wien God een weg schiep voor Zijn sovereine genade, in Wien — Hij is uw Hoofd — God u doet roepen en gelooven, steeds meer. En in dien wasdom van uw geloof is Gods genade u steeds meer soverain.

F. de V.

KERKELUK LEVEN

„Het verbond Gods”. (IV.)

We eindigden verleden week met de opmerking, dat aan wat prof. Aalders thans als de alleen-gereformeerde opvatting aanwijst, heel wat vastzit. Wel, zoo zeiden we, is het geen „A-dan-wel-B-kwestie”, maar ze zit er toch zijdelings aan vast.

Daarmee bedoelden we dit. Men kan niet zeggen, dat de oude kwestie A dan wel B door prof. Aalders met zooveel woorden opgerakeld is.

Want primo zwijgt zijn boek over alle gereformeerden, met wie hij ernstig, d.w.z. op de kardinale punten het oneens is, dus ook over die oude groep, die hier thans als op die punten ongereformeerd op zij gezet wordt. De oude theologen uit de school van Beuker—Hulst—Lindeboom—Ten Hoor zijn in prof. Aalders' oogen in deze punten ongereformeerd. Voor wie hen kent is dat duidelijk; want anders komt geen mensch er achter. Voorzover uit deze groep naar Amerika enkele voorgangers getogen zijn, en daar ook aan de opleiding hebben meegewerkt (het staat immers vast, dat wat prof. Aalders ongereformeerd acht, zonder het te bewijzen, aanvankelijk door de amerikaansche predikanten van het oudere geslacht op de colleges is gehoord uit den mond hunner eerste professoren) wordt eveneens hun theologisch opleidingswerk veroordeeld door prof. Aalders. Maar omdat met geen woord op ook maar één van hen gezinspeeld wordt met naamsvermelding, blijft de vroegere A-of-B-kwestie officieel buiten het gezichtsveld van dit boek.

Daar komt nog dit bij: men zal na zooveel jaren moeten toegeven, dat ook die oudere A-groep theologisch niet klaar was. Ook in de verbondstheorie niet. Ze was dat evenmin als dr. Kuyper 't was. Beiden spreken zich herhaaldelijk tegen, Kuyper, maar zij ook. Ook elkander bestrijden ze. Dat is in de verbondstheorie trouwens vrijwel algemeen, ook wijl men den eenen keer de termen slordig, d.w.z. zonder bedoeling van wetenschappelijke precisering gebruikt, den anderen keer, noodgedwongen, scherper afgrenzing zoekt, hetgeen vanzelf leidt tot nadere, en dan soms veranderde, terminologie. Men kan dus niet zeggen: ziehier nu enkele puntige stellingen,

met elk woord wel-overwogen, waarin ge de oude groep Beuker—Hulst—Ten Hoor kunt herkennen, en waarop ze wel vastgelegd wil zijn. We zullen hieronder voorbeelden geven, waaruit het tegendeel blijkt. Ook in zóoverre is er geen scherp-gestelde A-of-B-kwestie thans aan de hand.

Maar iets anders is wel aan de hand: de groep der oudere voortrekkers heeft, eerst zelfstandig werkende, en dan nasevelijk op de oudere theologie voortbouwende (die zeer nadrukkelijk van Christus als MIDDELAAR des genadeverbonds handelt), en daarna in reactie op enkele hun te „filosofische” (ze bedoelden: scholastisch-maar-doorredeneerende) dunkende stellingen van dr. A. Kuyper, zich in groote lijnen op enkele punten toch wel zakkelijk vastgelegd. Een ervan is de steeds duidelijker stelling: dat, als men niet meer „slordig” doch „precies” spreken wil, Christus in het genadeverbond niet als hoofd te zien is, doch als Middelaar.

Daar is indertijd nog al wat over te doen geweest; en er was veel misverstand, net als vandaag bij de menschen van ons. Het debat moge gestild zijn, omdat men — binnen den kring der Gereformeerde Kerken — over en weer ging begrijpen, dat de dwaze consequenties, die men elkaar toedichtte, niet bedoeld waren, het is toch nooit verder doorgepraat. De dogmatiek van Bavink heeft van de ééne groep een paar termen opgenomen, en van de andere ook; anderen deden desgelijks; en ieder had daar vrede mede. Totdat nu ineens het boek van prof. Aalders weer de strijd bij opgraafte, ongereformeerd noemt wat nog nimmer als ongereformeerd is afgewezen, noch door een kerkelijke, noch door een wetenschappelijke rechtbank, en dan maar doorredeneert, alsof er geen graven van oude strijders voor waarheid en vrede in de buurt zijn, wier theologische inzichten toch niet met één pennestreek af te wijzen zijn.

Dáártegen hebben wij bezwaar. Tegenover den jongsten aanval der professoren Kuyper—Hepp zeiden en zeggen we: dringt ons geen meeningen van dr. A. Kuyper, of van wie dan ook als de alleen-gereformeerde op, want wij zijn er zelf ook nog, en willen aan de belijdenis, niet aan uw trouwens uiterst discutabele theologoumena gemeten worden. Thans zeggen we tegenover het boek van prof. Aalders, dat toch wel mee zal willen werken aan de voor Sneek gewenschte „sfeer”, en dat in elk geval ons laat zien, hoe één der leden der acht, thans zeven deputaten inzake meeninggeschillen over één der punten denkt: dring ons geen meeningen van dr. A. Kuyper, of van wie dan ook, als de alleen-gereformeerde op, want wijzelf — heusch geen groepje van Kampen — zijn er ook nog, en onze oude voortrekkers van de dagen van vóór Kuyper en van diens eerste periode van zoeken en worstelen, die zijn er ook nog, en zelfs de huidige christelijke-gereformeerden zijn er ook nog, plus die amerikaansche dominees van de dagen van Ten Hoor, en anderen; en alle deze lieden willen aan de belijdenis en niet aan Uw toch ook nog discutabele theologoumena gemeten worden. Men moet geen sfeer scheppen, vlak vóór Sneek, die aan de oudere groep zonder hen te noemen, voorgoed congé zou geven, ook al niet, omdat we dan meteen de matjes, waarop we zoo graag een vredespijpje zouden rooken met de heeren van Apeldoorn (evenals in Amerika met de Hoeksema) wel weer kunnen oprollen, nog vóór het pijpje voor den dag gehaald is.

Heeft men nog niet genoeg geleerd, zoowel wat Amerika betreft, als wat Nederland aangaat? We hebben tegen de huidige christelijke gereformeerden altijd het bezwaar gehad, en het leeft bij ons nog, dat zij theologoumena van mijnheer X of Y of Z bij ons verwarden met onze belijdenis, waarop we staan, en dan zeiden: naar aparte tenten, o gij ware Israël. En als zij zeiden: Christus is geen Hoofd, maar wel Middelaar van het genadeverbond, Kuyper leert het anders, en dus wederom: blijft in uwe separate tenten, o wormpje Jacobs, dan zeggen we nog: zó niet. Maar als thans in de periode 1936—9 van ónnen kant geredeneerd wordt in gelijken geest, d.w.z. met het radikale vonnis: ongereformeerd, en dan met de bedoeling, leiding te geven aan de kerken, die eerst opgeschrikt zijn met leuzen als „erger-dan-vóór-Assen”, dan zeggen we óók tot prof. Aalders wat we óók tot de christelijke-gereformeerden steeds uitspraken: zó niet; niet ongereformeerd noemen, wat ge niet eens bespreekt.

En we zullen dat volhouden. Dit is nu de derde keer, dat het verbond ter sprake komt in publiek gesprek, tusschen de zeven deputaten bovengenoemd. Eerst kwam het commissielid prof. Hepp; dit en dat is ongereformeerd. Tegen hem zei ik: uw eigen mening is ongereformeerd; en ik gaf mijn argumenten (anders had ik 't niet mógen zeggen). Dat was dus commissielid nummer twee. Prof. Hepp nam daarna enkele uitspraken terug, al werd dat niet met zooveel woorden gezegd (een citaat van vader-Brakel deed dienst, ik memooreerde het reeds). Toen kwam dr. Thijs, commissielid nummer drie. We zeiden: niet mee eens, en gaven gronden aan. Thans komt een vierde commissielid, prof. Aalders. Hij construeert het weer anders dan dr. Thijs, en op bepaalde punten is de afwijking nog al beteekenend. Maar op andere punten, met name van het ingaan tegen de groep van anderen, die met eer de kerken gediend hebben, zijn deze twee het eens, en prof. Hepp eigenlijk ook; want, al begrijpt men in de omgeving van „Om Sions wil” dat niet altijd, in dezen zijn de broeders eenstemmig. Maar nu, na deze derde uitlating, zeg ik maar ronduit, wat ik, om geen onzuivere sfeer te wekken, tot nu toe verzwieg: hier wordt tegen de anderen stelling genomen, en wordt wat bij het leven van dr. Kuyper en zijn opponenten, Gods genade zij

gedankt, r zinnige we meerden denken w binnen de de Chr. G

Iemand zuivere s antwoord: niet in ze van prof. tisch opzie een synod waaraan d hangen: nemen. commiss dag kom dale uite binden ow als waarin Ik heb schreven e Kerk. Has van ds Jo steeds ver aangedien (hetgeen r synodale n blijven). Christus e verbond v hooren, o streeks Fe daarenteg „Geref. Ge een preek Christus uitgesprok bericht, zi

1. dat s stellen het v 2. dat de en ni verbon 3. dat C de ee een v 12—19 bon c 4. dat w heid gerie volgt deze opri nen, e inge

Dat is w er zijn to tussche lijk e schen b Geref. E Ik heb de groep rale syn Chr. Gere anderen de Chr. Gelukk waard a lijn red Kerken v Aalders, vervuld w hand me isolem de theol we lieve Kuyper— Schilder— formules; noemen. Ik nog n dilemma van ds K schudden wilde en zelf ma woord me gie verd door vo geschiede

Want, onttrekk geven bij We beg leiding g is interes ties in Na Hierbo „wetensch van geef ding, was heeft in godiend, dan één